

بررسی علل سقط جنین به عنوان تهدیدی بر امنیت اجتماعی (مطالعه میدانی: شهرستان قم)

عاطفه حسن زاده^۱

دانش پژوه سطح ۲ مدرسه علمیه فاطمه الزهرا (سلام الله علیها)

چکیده

مقاله حاضر به بررسی موضوع سقط جنین می پردازد که یکی از مسائل پر اهمیت در جهان امروز و ایران است. سقط جنین از جمله جرایم اختصاصی زنان است که به انواع مختلفی تقسیم می شود، از جمله: سقط جنین عمدی، غیر عمدی، خودبخودی و ضربه ای. در مورد علل وقوع این جرم، نظریات مختلفی وجود دارد که در کشورمان بیشتر از تئوری آزادی نسبی پیروی می شود. این تحقیق از نوع تحقیقات گذشته نگر است که با روش علی - مقایسه ای به دنبال کشف روابط علی - معلولی بین پدیده سقط جنین و عوامل ایجادکننده آن می باشد. بدین منظور ۹۵ نفر از افرادی که به عنوان ماما و یا پزشک زنان و همچنین زنان در معرض سقط جنین قرار گرفته مورد مصاحبه با استفاده از پرسشنامه محقق ساز قرار گرفتند. اطلاعات بدست آمده با استفاده از آزمون T و فریدمن تجزیه و تحلیل شد. هرچند نتایج نشان داد که روابط نامشروع، اختلافات خانوادگی، بارداری پی در پی، پیشرفت علم پزشکی، موقعیت شغلی مادران، آب و هوای گرم، تغذیه نامناسب، سن مادر و جنین، بیماری مادر و جنین، بارداری ناخواسته، اعتیاد، مشکلات اقتصادی، میزان پایین تحصیلات و نابسامانی وضعیت اقتصادی کشور همگی در انجام این جرم تاثیرگذار هستند، اما رتبه بندی علل موثر عبارتند از: روابط نامشروع، علل روانی، علل فردی، علل خانوادگی، علل اجتماعی، علل اقتصادی، علل سیاسی و علل محیطی. با توجه به نتایج بدست آمده مهمترین عامل در بوجود آمدن سقط جنین در شهرستان قم نامشروع بودن جنین است.

واژگان کلیدی: سقط جنین، تئوری آزادی نسبی، نامشروع بودن جنین

^۱ نویسنده مسئول: hasanzadehhoghogh@yahoo.com

انسان موجودی است اجتماعی و برای ادامه حیات اجتماعی خود نیاز به تشکیل خانواده دارد. یکی از اساسی ترین کارکردهای خانواده، تولید مثل با هدف بقاء نسل و گسترش جامعه می باشد. در این مسیر، سقط جنین به عنوان روشی که کارکرد خانواده و تولید مثل را به مخاطره می اندازد، موضوعی مهم و ارتکاب بدان بدون دلایل موجه و قانون پذیر به عنوان جرم و از جمله پدیده های مورد توجه نظام قضا می باشد. در سده اخیر، موضوع سقط جنین از حیث درستی یا نادرستی وارد بحث های جنجالی محافل علمی و اجتماعی قرار گرفته است. ولی بهتر آن است که تصمیم گیری در زمینه ی داشتن یا نداشتن فرزند قبل از انعقاد نطفه و حاملگی صورت پذیرد. در کشورهای اسلامی اصولاً سقط جنین به دلیل منافات با مقدس بودن تولید مثل جرم محسوب شده و مرتکب آن مجازات می گردد. بدیهی است به لحاظ اینکه موضوع سقط جنین ارتباطی گسترده با مسائل مختلف اجتماعی دارد، مطالعه فراگیر و چند جانبه ای آن امری ضروری است. این تحقیق در صدد است تا به بررسی مهمترین عوامل سقط جنین بپردازد.

مبانی نظری تحقیق:

در رابطه با موضوع سقط جنین دیدگاهها و نظریات بسیاری وجود دارد که هر کدام از آنها موضوع را از منظر خود مورد بررسی قرار داده اند تا جایی که بعضی آن را ممنوع و برخی با شرایطی آن را پذیرفته اند. از جمله این نظریات می توان به نظریه آزادی نسبی، نظریه ممنوعیت مطلق و نظریه آزادی مطلق اشاره کرد.

زادی نسبی نگاه شده که دیدگاهی میانه و بینابین محسوب می شود. نظریه آزادی نسبی: از نظر پیروان نظریه آزادی نسبی، سقط جنین اصولاً عملی مجرمانه و ممنوع تلقی می گردد، مگر در موارد خاص. سازمان بهداشت جهانی سقط جنین مجاز را در کشورهای مختلف به ۷ گروه تقسیم کرده است که عبارتند از:

الف - حفظ جان مادر

ب - حفظ سلامت جسمانی مادر یا جنین

ج - حفظ سلامت روانی مادر یا جنین

د - سقط جنین ناشی از تجاوز به عنف یا زنا یا محارم

ه - نقایص جنینی

و - دلایل اقتصادی یا اجتماعی

ز - سقط بنا به درخواست فرد^۲

تحوالات:

۱- عدم تأثیر قوانین و سقوط ارزش ها.

۲- سقط جنین در شرایط غیر بهداشتی.

۳- حفظ سلامتی و جان مادر که مبنای عقلایی دارد.

۴- اضطراب اخلاقی، اقتصادی، اجتماعی.

۵- ناهنجاری های جنینی و سقط به دلایل پزشکی.

در مقابل، معتقدان به نظریه ممنوعیت مطلق، سقط جنین را نوعی آدم کشی می دانند که به هیچ عنوان مجاز نمی باشد چرا که حیات را یک موهبت الهی می دانند. از زمان لقاح، زندگی انسان جدیدی آغاز می شود و همه وظیفه دارند به این حیات جدید

^۲ ذره شمشکی، مژگان، پیشین، ص ۹۰

احترام گذاشته و جهت حفظ آن تلاش نمایند. اساس این نظریه بر این استوار است که حق کنترل زن حقی محدود و حق در نتیجه سخن کسانی که معتقدند فرد به طور نامحدود حق دارد هر چه می‌خواهد با بدن خود انجام دهد، مورد قبول نیست. حتی اگر قبول کنیم که بدن زن دارای اوست، با این وجود در مورد استفاده از دارایی‌ها نیز محدودیت‌هایی وجود دارد.^۳ در مقابل نظریه ممنوعیت مطلق، کسانی که به آزادی مطلق معتقدند، سقط جنین را بر اساس نظریاتی از قبیل آزادی اراده،^۴ هویت ناطق، دیدگاه‌های فمینیستی و نظریه هاروی لیبنشتاین^۵ تبیین می‌کنند.

پیشینه تحقیق:

مطالعاتی در این زمینه انجام شده است به طور اختصار به مواردی از آن اشاره شده است: نادر دیوسالار در تحقیقی به نام سقط جنین عنوان داشته است که یکی از خصایص بزه سقط جنین این است که مجازات آن بر حسب اینکه جنین مربوط به کدام یک از دوران تکامل است متفاوت بوده و دارای مراتبی است به طوری که دیه نطفه در رحم مادر مستقر شده و اولین گام در حصول کمال جنین است ۲۰ دینار (بند یک ماده ۴۸۷) و اسقاط جنینی که روح در آن دمیده شده باشد ممکن است مستلزم قصاص باشد و دیگر اینکه مجازات سقط جنین به اعتبار مرتکب آن تفاوت دارد چنانچه اگر فراهم کننده وسیله سقط جنین یا مباشر آن از صاحبان حرف پزشکی باشد مجازات آن علاوه بر دیه مربوط به همان دوره جنینی دو تا ۵ سال حبس است در صورتیکه این مجازات در مورد اشخاص دیگر تا یکسال حبس است.

سید هادی حسینی در تحقیقی با عنوان تحولات قانون سقط جنین استرالیا در اینه روند جهانی با مروری کوتاه بر قوانین ایران و مبانی حقوقی آزادی قانونمند آن اشاره دارد که بر اساس آمار ارایه شده توسط سازمان بهداشت جهانی در سال ۱۹۹۰ شصت و یک هزار فقره مرگ و میر مادران باردار به واسطه سقط جنین ناسالم بوده است. درصد بالای مرگ و میر مادران باردار به علت سقط جنین غیر بهداشتی بویژه در کشورهای فقیرتر یکی از نگرانی‌هایی بود که در کنفرانس جمعیت و توسعه سال ۱۹۹۴ سازمان ملل متحد در قاهره مورد ارزیابی قرار گرفت. عواقب و مشکلات ناشی از ممنوعیت مطلق سقط جنین باعث شد که کشورهای زیادی با نگرشی واقع بینانه سقط جنین قانونمند را در شرایط خاصی اجازه دهند. در مقابل تعدادی از کشورها منجمله ایران هنوز قوانین مربوط به سقط جنین خود را مورد بازنگری واقع بینانه قرار نداده و اجتماع آنها از عواقب سوء این قوانین مطلق رنج می‌برند.

زهره قربانی و شهلا باقری در تحقیقی با عنوان بررسی تطبیقی وضعیت سقط جنین در ایران و جهان اشاره دارند که سقط جنین در برگیرنده مباحثی در حوزه‌های مختلف فلسفه، دین، اخلاق، حقوق، فمینیسم، بهداشت و سلامتی می‌باشد؛ مسائلی در خصوص اینکه زندگی اصولاً چه زمانی شروع می‌شود؟ آیا یک جنین حقوقی دارد؟ آیا زنان حق دارند بر بدن و عملکردهای تولید مثلی خود کنترل داشته و در صورت لزوم سقط نمایند؟ آثار و پیامدهای اخلاقی، اجتماعی، بهداشتی و حقوقی این عمل چیست؟ تمام این سوالات و سؤالاتی شبیه به آنها نشان می‌دهد که سقط جنین مسئله‌ای چند بعدی است و تصمیم‌گیری در خصوص آن نیازمند مطالعات چند جانبه می‌باشد.

محمد علی اردبیلی در تحقیقی با عنوان سقط جنین در بارداری ناشی از زنانی به عنف به میزان خشونت جنسی علیه زنان در کشورهای جهان، براساس آمارها و گزارش‌هایی که نهادهای مسول داخلی و سازمانهای غیر دولتی درباره جرایم جنسی

۳. السبزو، کمپل، معضلات اخلاق پزشکی، ترجمه حسن میانداری، تهران معاونت امور فرهنگی حقوقی و مجلس وزارت بهداشت و درمان و 3

آموزش پزشکی، چاپ اول، ۱۳۷۲ ص ۱۸۷

۴- محمد راسخ، همان منبع، ص ۴۳

۵- سالار زایی، امیر حمزه، پیشین، ص ۵۱۵

علیه زنان منتشر کرده اند، اشاره می شود و در ادامه، آثار جسمانی و روانی زنانی به عنف بررسی می شود و به این مناسبت، نظریات گوناگون و نتایج پژوهش های معتبری که در این زمینه انجام شده است، ذکر می گردد. پس از بررسی اجمالی جرم سقط جنین در نظام کیفری ایران، نکاتی درباره حقوق بارداری زنان طرح می شود. راهکارهای مقابله با بارداری ناشی از زنانی به عنف، موضوع بخش دیگری از مقاله است و سرانجام در یک جمع بندی کلی، ضرورت اصلاح قوانین وضع شده برای حمایت بیشتر از این زنان، یادآوری می شود.

محمد نوذری فردوسی در تحقیق خود با عنوان سقط جنین مساله سقط جنین را از منظر برخی فمینیست ها که آن را به طور مطلق پذیرفته اند و معتقد به آزادی بی قید و شرط آن هستند پرداخته است. در مقابل، بعضی براساس آموزه های دینی، سقط جنین را تحت هیچ شرایطی مجاز نمی دانند. فقهای امامیه قائل به آزادی نسبی سقط جنین شده اند و در موارد محدودی سقط جنین را جایز می دانند. در نظام حقوقی ایران که قوانین و مقررات آن برگرفته از فقه امامیه است، برخلاف نظام های حقوقی جوامع غربی که سقط جنین را نشانه افتخارآمیز شخصیت و آزادی زن می دانند، سقط جنین را حرام و مطابق قانون مجازات اسلامی دارای مجازات می باشد.

روش تحقیق:

این تحقیق از نوع تحقیقات گذشته نگر است که با روش علی - مقایسه ای به دنبال کشف روابط علی - معلولی بین پدیده سقط جنین و عوامل ایجاد کننده آن می باشد. اطلاعات بدست آمده از روش پیمایش⁶ و با استفاده از پرسشنامه می باشد. در ابتدا پرسشنامه با استفاده از مطالعات کتابخانه ای، تحقیقات انجام شده قبلی طراحی و تعدادی از پرسشنامه ها برای تست پایلوت پرسشگری شد و پس از تایید شدن توسط اساتید بین ۹۵ نفر از افرادی که به عنوان ماما و یا پزشک زنان و همچنین زنان در معرض سقط جنین قرار گرفته مورد مصاحبه با استفاده از پرسشنامه محقق ساز قرار گرفت. اطلاعات بدست آمده با استفاده از آزمون T و فریدمن تجزیه و تحلیل شد. نمونه گیری در این تحقیق از نوع احتمالی و به صورت تصادفی می باشد. پایایی⁷ و روایی⁸ ابزار سنجش:

در این مقاله برای شناخت میزان انسجام درونی (پایایی) گویه های پرسشنامه از آلفای کرونباخ استفاده شد. ضریب آلفای گویه های مورد سنجش ۰/۶۸ درصد بوده که ضریب قابل قبولی است و نشانگر وجود انسجام درونی مناسبی بین گویه ها است. اعتبار محتوا نیز به شیوه اعتبار صوری⁹ و با مراجعه و تبادل نظر با افراد متخصص و صاحب نظر تضمین گردید.

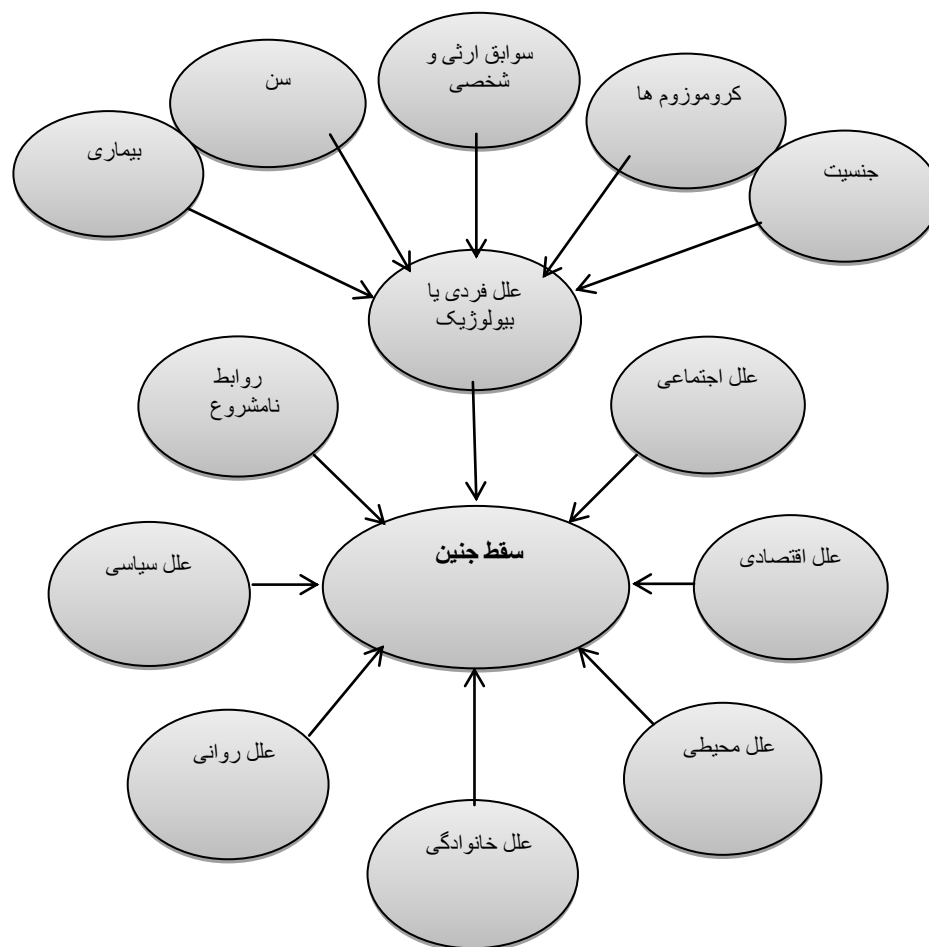
⁶ Survey

⁷ Reliability-

⁸ Validity-

⁹ Face validity-

مدل نظری پژوهش:

فرضیات تحقیق:

- ۱- بین علل فردی یا بیولوژیک و سقط جنین رابطه وجود دارد.
- ۲- بین علل روانی و سقط جنین رابطه وجود دارد.
- ۳- بین علل سیاسی و سقط جنین رابطه وجود دارد.
- ۴- بین علل خانوادگی و سقط جنین رابطه وجود دارد.
- ۵- بین علل محیطی و سقط جنین رابطه وجود دارد.
- ۶- بین علل اقتصادی و سقط جنین رابطه وجود دارد.
- ۷- بین علل اجتماعی و سقط جنین رابطه وجود دارد.
- ۸- بین روابط نامشروع و سقط جنین رابطه وجود دارد.

یافته های تحقیق:

بررسی های انجام شده در دو بخش بندی قرار دارد: بررسی فرضیه های تحقیق، رتبه بندی علل سقط جنین. در نتایج بدست آمده بین علل فردی یا بیولوژیک، علل روانی، علل خانوادگی، علل محیطی، علل اقتصادی، علل اجتماعی و

حسن زاده

روابط نامشروع و سقط جنین رابطه معناداری وجود دارد. در رتبه بندی علل سقط جنین مهمترین عامل روابط نامشروع رتبه بندی شد.

فرضیه اول: بین علل فردی یا بیولوژیک و سقط جنین رابطه وجود دارد.

	آماره آزمون	درجه آزادی	سطح معناریک طرفه	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪	
					پایین	بالا
علل فردی و بیولوژیک	۱۳.۷۸۹	۹۴	۰.۰۰۰	۰.۷۰۰۷۵	۰.۵۹۹۸	۰.۸۰۱۷

- در بررسی فرضیه فوق با توجه به آنکه Sig (سطح معناداری) بدست آمده ۰/۰۰۰ بوده و از آنجا که این مقدار کمتر از ۰/۰۵ است لذا فرض H_0 رد می شود یعنی، علل فردی یا بیولوژیک در سقط جنین تاثیر گذار است.

فرضیه دوم: بین علل روانی و سقط جنین رابطه وجود دارد.

	آماره آزمون	درجه آزادی	سطح معناریک طرفه	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪	
					پایین	بالا
علل روانی	9. 164	۹۴	۰.۰۰۰	۰.۸۶۳۱۶	۰.۶۷۶۱	۱.۰۵۰۲

- در بررسی فرضیه فوق با توجه به آنکه Sig (سطح معناداری) بدست آمده ۰/۰۰۰ بوده و از آنجا که این مقدار کمتر از ۰/۰۵ است لذا فرض H_0 رد می شود یعنی، علل روانی در سقط جنین تاثیر گذار است.

فرضیه سوم: بین علل سیاسی و سقط جنین رابطه وجود دارد.

	آماره آزمون	درجه آزادی	سطح معناریک طرفه	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪	
					پایین	بالا
علل سیاسی	2. 810	94	۰.۰۰۰	۰.۲۸۴۲۱	۰.۸۳۴	۰.۴۸۵۰

- در بررسی فرضیه فوق با توجه به آنکه Sig (سطح معناداری) بدست آمده ۰/۰۰۰ بوده و از آنجا که این مقدار کمتر از ۰/۰۵ است لذا فرض H_0 رد می شود یعنی، علل سیاسی در سقط جنین تاثیر گذار است.

فرضیه چهارم: بین علل خانوادگی و سقط جنین رابطه وجود دارد.

	آماره آزمون	درجه آزادی	سطح معناریک طرفه	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪	
					پایین	بالا
علل خانوادگی	-۷.۲۰۵	94	۰.۰۰۰	-۰.۶۸۴	-۰.۸۷	-۰.۵۰

- در بررسی فرضیه فوق با توجه به آنکه Sig (سطح معناداری) بدست آمده ۰/۰۰۰ بوده و از آنجا که این مقدار کمتر از ۰/۰۵ است لذا فرض H_0 رد می شود یعنی علل خانوادگی در سقط جنین تاثیر گذار است.

فرضیه پنجم: بین علل محیطی و سقط جنین رابطه وجود دارد.

	آماره آزمون	درجه آزادی	سطح معنار یک طرفه	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪	
					پایین	بالا
علل محیطی	۳.۸۹۰	94	۱.۰۰۰	-۰.۳۶۸۴۲	۰.۵۵۶۵	۰.۱۸۰۴
	-				-	-

- در بررسی فرضیه فوق با توجه به آنکه Sig (سطح معناداری) بدست آمده ۱/۰۰۰ بوده و از آنجا که این مقدار بیشتر از ۰/۰۵ است لذا فرض H_0 تایید می‌شود یعنی علل محیطی در سقط جنین تاثیر گذار نیست.

فرضیه ششم: بین علل اقتصادی و سقط جنین رابطه وجود دارد.

	آماره آزمون	درجه آزادی	سطح معنار یک طرفه	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪	
					پایین	بالا
علل اقتصادی	3. 707	94	۰.۰۰۰	۰.۳۸۹۴۷	۰.۱۸۰۸	۰.۵۹۸۱

- در بررسی فرضیه فوق با توجه به آنکه Sig (سطح معناداری) بدست آمده ۰/۰۰۰ بوده و از آنجا که این مقدار کمتر از ۰/۰۵ است لذا فرض H_0 رد می‌شود یعنی علل اقتصادی در سقط جنین تاثیر گذار است.

فرضیه هفتم: بین علل اجتماعی و سقط جنین رابطه وجود دارد.

	آماره آزمون	درجه آزادی	سطح معنار یک طرفه	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪	
					پایین	بالا
علل اجتماعی	3. 707	94	۰.۰۰۰	۰.۳۸۹۴۷	۰.۱۸۰۸	۰.۵۹۸۱

- در بررسی فرضیه فوق با توجه به آنکه Sig (سطح معناداری) بدست آمده ۰/۰۰۰ بوده و از آنجا که این مقدار کمتر از ۰/۰۵ است لذا فرض H_0 رد می‌شود یعنی علل اجتماعی در سقط جنین تاثیر گذار است.

فرضیه هشتم: بین روابط نامشروع و سقط جنین رابطه وجود دارد.

	آماره آزمون	درجه آزادی	سطح معنار یک طرفه	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪	
					پایین	بالا
روابط نامشروع	۲۰.۰۶۲	94	۰.۰۰۰	۱.۶۰۰۰۰	۱.۴۴۱۶	۱.۷۵۸۴

- در بررسی فرضیه فوق با توجه به آنکه Sig (سطح معناداری) بدست آمده ۰/۰۰۰ بوده و از آنجا که این مقدار کمتر از ۰/۰۵ است لذا فرض H_0 رد می‌شود یعنی روابط نامشروع در سقط جنین تاثیر گذار است.

رتبه بندی علل سقط جنین:

برای رتبه بندی عوامل موثر بر سقط جنین و بررسی سطح معنی داری آن، از آزمون "تحلیل واریانس فریدمن" استفاده می شود. فرضیه آزمون:

بین عوامل موثر بر سقط جنین، تفاوت معنی داری وجود دارد.

آزمون تحلیل واریانس فریدمن برای رتبه بندی عوامل موثر بر سقط جنین

عوامل موثر بر سقط جنین	روانی	اقتصادی	سیاسی	محیطی	خانوادگی	فردی	اجتماعی	روابط نامشروع
رتبه میانگین	۵/۱۳	۳/۹۸	۳/۸۰۹	۲/۴۴	۴/۷۱	۴/۸۶	۴/۱۱	۶/۹۸

- همان طور که در جدول ذیل ملاحظه می شود، مقدار سطح معنی داری بدست آمده ۰/۰۰۰ بوده که این مقدار کمتر از ۰/۰۵ است، لذا می توان گفت که رتبه بندی بدست آمده معنی دار است. جدول ذیل نشان می دهد که در میان عوامل مورد مطالعه، عامل "روابط نامشروع" دارای بالاترین رتبه و عامل "محیطی" دارای پایین ترین رتبه می باشد

معنی داری آزمون فریدمن برای رتبه بندی عوامل موثر بر سقط جنین

شاخص های آماری	تعداد	آماره کای دو	درجه آزادی	سطح معنی داری
مقادیر محاسبه شده	۹۵	۲۰۷/۰۵۴	۷	۰/۰۰۰

در جدول ذیل این عوامل بر حسب میانگین رتبه، مرتب شده اند.

نتیجه آزمون تعقیبی تحلیل واریانس فریدمن برای رتبه بندی عوامل موثر بر سقط جنین

عوامل موثر بر سطح کیفیت خدمات	روابط نامشروع	عوامل روانی	عوامل فردی	عوامل خانوادگی	عوامل اجتماعی	عوامل اقتصادی	عوامل سیاسی	عوامل محیطی
رتبه	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸

نتیجه گیری:

محبت والدین نسبت به فرزند از اساسی ترین گزینه های موجود در نهاد انسان می باشد. چنین گزینه ای در وجود مادر نمود بیشتری دارد، چرا که احساسات پاک در وجود وی به ودیعت قرار داده شده است و موجب می شود که رنجها و آلام مربوط به پرورش فرزند از زمان انعقاد نطفه تا زمان وضع حمل در این مرحله بدوی اختصاص داشته باشد. آغاز زمان تا پایان را تحمل کند با گذشت زمان مسائل فردی و اجتماعی به گونه ای مطرح می شود که این گزینه که اصلی ترین نتیجه طبیعی آن رشد روز افزون جمعیت خواهد بود ناگزیر تحت الشعاع قرار گرفته و تحت کنترل در آید. شیوه و درجه لزوم اعمال روشهای کنترل کننده مولید با توجه به مبانی فکری، فرهنگی، حقوقی و سیاسی و حاکم بر هر جامعه متفاوت است. امروزه در اکثر کشورها سقط جنین به طور اعم عملی مجرمانه تلقی شده و تنها در شرایط خاص مجاز شمرده می شود. همانطور که

در این مقاله درباره سقط جنین توضیحاتی بیان شد به این نتیجه رسیدیم که مسئله سقط جنین مورد توجه تمام کشورهای جهان بوده و هر یک مقررات خاصی را دارند. سیستمهای حقوقی در برخورد با سقط جنین به سه دسته تقسیم می‌شوند، دسته اول کشورهایی که به طور کلی با آزادی سقط جنین مخالف می‌باشند مانند فرانسه و یونان، دسته دوم کشورهایی که با توجه به ملاحظات اجتماعی، اقتصادی و مشکلات ناشی از افزایش جمعیت با آزادی نسبی سقط جنین موافق بوده و در شرایط خاصی سقط جنین صورت می‌پذیرد همانند دانمارک، دسته سوم کشورهایی که اجازه می‌دهند زن حامله از مقامات رسمی تقاضای سقط جنین نمایند و پس از آن اقدام به سقط می‌نمایند همانند کشورهای روسیه، مجارستان و بلغارستان. موضوع سقط جنین از موضوعاتی است که دارای ابعاد و جنبه‌های مختلفی می‌باشد و از منظر علوم مختلفی بدان پرداخته شده، مخصوصاً "علم پزشکی که بطور عینی و ملموس با آن برخورد نموده است. قتل نفس به معنای کشتن انسان یا ازهاق روح انسان می‌باشد. سقط جنین نیز از مصادیق آن است و قوانین مربوط به سقط جنین در ایران تحت تاثیر عوامل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی دستخوش تحولات نسبتاً "فراوان بوده است. اولین قانون سقط جنین پس از مشروطیت و آخرین قانون در این زمینه در سال ۱۳۹۲ به تصویب رسیده است. براساس نتایج بدست آمده از تحلیل پرسشنامه‌های انجام شده که توسط ماماها، متخصصین زنان و افرادی که سقط جنین داشتند جنسیت در تعداد سقط جنین تاثیری ناچیز داشته است. خانمها بیشتر در سن ۲۵ تا ۳۰ سالگی به سقط جنین مبادرت می‌ورزند. بیماریهای جنسی زنان در سقط جنین تا حدودی تاثیر گذار است. از مهمترین دلایل سقط جنین در ابتدا عوامل فردی و سپس عوامل اقتصادی بوده است. در عوامل موثر بر سقط جنین اعتیاد خانم‌ها نیز می‌تواند عاملی در خور توجه باشد. بارداری ناخواسته در خانمها می‌تواند عاملی باشد برای اقدام به سقط جنین. وضعیت اقتصادی تاثیری هرچند کم اما موثر بر اقدام به سقط جنین را دارا است. در عامل تحصیلات خانمها، تاثیر مهمی در اقدام به سقط جنین دارد درحالی که موقعیت شغلی خانمها تاثیر کمی بر سقط جنین آنها دارد. در میان اظهارات ماماها، متخصصین زنان و افرادی که عمل سقط جنین را انجام داده بودند بارداری‌های ناشی از روابط نامشروع را با درصدی در حدود ۷۵٫۸ درصد خیلی زیاد منجر به سقط جنین دانسته اند تاثیر آب و هوا و تغذیه نامناسب بسیار کم است. بیماریهای روانی مادران نیز می‌تواند عاملی برای سقط جنین باشد. اختلافات خانوادگی نیز عاملی است که می‌تواند بر سقط جنین تاثیر داشته باشد. بیشتر سقط جنین در خانمها در ماههای اولیه بارداری در ماههای یک تا سه ماهگی است. پیشرفت علم پزشکی توانسته است تا حدودی از سقط جنین‌های ناخواسته جلوگیری کند. بارداری پی در پی می‌تواند عاملی از عوامل سقط جنین باشد.

در بررسی فرضیات تحقیق نتایج زیر به دست آمده :

- ۱- علل فردی یا بیولوژیک که در شهرستان قم ۳۶/۸ درصد بر سقط جنین تاثیر دارد. لذا فرضیه تحقیق که در آن بیان شده است این عامل بر سقط جنین موثر می‌باشد، تایید می‌گردد.
- ۲- علل اقتصادی با توجه به آمار ۱۳/۷ درصد بر سقط جنین تاثیر ولی درجه آن کمتر است. لذا فرضیه تحقیق که در آن بیان شده است این عامل بر سقط جنین موثر می‌باشد، تایید می‌گردد.
- ۳- علل روانی از عوامل سقط جنین محسوب و با آمار ۲۶/۳ درصد بالای را به خود اختصاص داده است. لذا فرضیه تحقیق که در آن بیان شده است این عامل بر سقط جنین موثر می‌باشد، تایید می‌گردد.
- ۴- علل اجتماعی با توجه به آمار بدست آمده ۱۶ درصد تاثیر گزار است ولی در شهرستان قم در جایگاه پایین تری است. لذا فرضیه تحقیق که در آن بیان شده است این عامل بر سقط جنین موثر می‌باشد، تایید می‌گردد.
- ۵- با توجه به آمار ذکر شده ۲۱/۱ درصد علل خانوادگی هم تاثیر گذار است. لذا فرضیه تحقیق که در آن بیان شده است این عامل بر سقط جنین موثر می‌باشد، تایید می‌گردد.

۶- علل محیطی با آمار بدست آمده ۳/۲ درصد بر سقط جنین در شهرستان قم تاثیر ندارد. لذا فرضیه تحقیق که در آن بیان شده است این عامل بر سقط جنین موثر می باشد، رد می گردد.

۷- جای تاسف است که از بین عوامل گوناگون روابط نامشروع بخش عمده ای از سقط جنین در شهرستان قم را با ۷۵/۸ درصد را به خود اختصاص داده.

لازم بذکر است که در این مقاله چند نمونه از عوامل ذکر شده که باعث سقط جنین می شود و همه این عوامل ذکر شده در جایگاه خود بسیار مهم و تاثیرگذار می باشد. هر چند آمار گرفته شده نشان می دهد که علت سقط جنین روابط نامشروع است اما بنظر می رسد که عامل اقتصاد از عوامل مهم بشمار می آید و فرهنگی که مردم برای سقط جنین و اهمیت و جایگاه آن در اذهان ندارند.

منابع

قرآن کریم

- اردبیلی، محمد، سقط جنین در بارداری ناشی از زنا به عنف، تحقیقات حقوقی، بهار و تابستان ۱۳۸۳، شماره ۳۹.
- الستبرو کمپل، معضلات اخلاق پزشکی، ترجمه حسن میانداری، تهران معاونت امور فرهنگی حقوقی و مجلس وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی، چاپ اول، ۱۳۷۲
- حسینی، سید هادی، آزادی های فردی و بررسی تطبیقی حق سقط جنین در استرالیا و ایران، حقوق اساسی، زمستان ۱۳۸۴، شماره ۵.
- دیوسالار، نادر، سقط جنین، پزشکی قانونی، بهار ۱۳۸۱، شماره ۲۶.
- راسخ، محمد، جدال حیات بررسی اجمالی نظریه های سقط جنین، مجموعه مقالات میان رشته ای سقط جنین، انتشارات سمت، چاپ اول، ۱۳۸۸
- ذره شمشکی، مژگان، پایان نامه ارشد، بررسی فقهی و حقوقی سقط جنین مطالعه تطبیقی با فرانسه، ۱۳۸۴.
- سالارزایی، امیر حمزه، فصلنامه تخصصی فقه و تاریخ تمدن، سال ۴، شماره ۱۳، ۱۳۸۶
- قربانی، زهرا؛ باقری، شهلا، بررسی تطبیقی وضعیت سقط جنین در ایران و جهان، مباحث بانوان شیعه، زمستان ۱۳۸۸، شماره ۲۲.
- نوذری فردوسی، محمد، سقط جنین در حقوق اسلامی و فمینیسم، مطالعات راهبری زنان، تابستان ۱۳۸۴، شماره ۲۸.
- قانون مجازات عمومی، ۱۳۰۴
- قانون مجازات اسلامی، ۱۳۵۲
- قانون مجازات اسلامی، ۱۳۶۲
- قانون مجازات اسلامی، ۱۳۷۵